

Vi behöver en kopernikansk revolution som vänder världen

1543 publicerades ett stort verk, "Om himlakropparnas kretslopp", av den polske munken Nikolaus Kopernikus. Bland de lärda rådde då en geocentrisk uppfattning att jorden var universums centrum och att himlakropparna och solen kretsade runt den. Kopernikus hade länge gjort beräkningar av de kända himlakropparnas rörelser från sina egna och andras iakttagelser. Han fann att den etablerade bilden inte var förenlig med observationerna och förespråkade en heliocentrisk världsbild med solen i centrum för vårt planetsystem. Kopernikus skrift väckte vrede inom katolska kyrkan. Den innebar en revolution och vände upp och ned på den rådande uppfattningen om världen, som inte fick ifrågasättas. Men efter hand vidareutvecklades teorin genom observationer och beräkningar av Tycho Brahe, Kepler och Galilei. Till sist måste även kyrkan acceptera den nya världsbilden.

I september 2013 publicerade FN:s klimatpanel (IPCC) en ny rapport. Slutsatserna i den är glasklara. Uppvärmningen av jorden är otvetydig och den går fort ur ett geologiskt perspektiv. Med stor säkerhet är det människans agerande som är orsak till det varmare klimatet. Rapporten diskuterades i media några dagar, men sedan är det åter "business as usual". Valrörelsen har börjat och jobbskatteavdrag och mer pengar i plånboken är viktigare. Konsumtionen ska stimuleras och tillväxten öka.

Ständig ekonomisk tillväxt, en ständig ökning av bruttonationalprodukten, som beräknas från det ekonomiska värdet av producerade varor och tjänster på marknaden, anses visa på framsteg och utveckling. Det kräver ett ständigt ökat resursuttag, ökad energiproduktion och ökad varukonsumtion. Finansvärlden, marknaden och än så länge de flesta nationalekonomer och politiker är samlade i den helgedom som tillber den tillväxtcentriska världsordningen som den enda sanna vägen. Den får inte ifrågasättas.

En eller annan procents förändring i BNP anses som en oändligt viktigare nyhet än ytterligare en vetenskapligt väl underbyggd rapport som tydligt visar att vi är på väg mot ett ekologiskt sammanbrott. Men utanför denna krets börjar allt fler inse att naturlagarna inte är förhandlingsbara. Vi förbrukar resurser i en takt som överskrider jordens förmåga att återskapa dem och vi förorenar naturen och atmosfären med mer utsläpp än den tål. Som en följd av ett ekologiskt sammanbrott riskerar vi ett socialt sammanbrott med

upplösning av samhällen, enorma folkförflyttningar med människor som flyr hunger, torka, vattenbrist, våldsamma stormar, skyfall och översvämningar.

Vi måste börja planera utifrån en hållbarhetscentrisk världsbild med ett hållbarhetsindex i stället för ett tillväxtindex som mätare på ett samhälles förmåga att klara förändringar och vidareutvecklas. Det bör innehålla en ekonomisk komponent, där även den informella ekonomin, som sannolikt kommer att bli allt viktigare i framtiden, får stor tyngd, en ekologisk komponent som fångar varje samhälles ekologiska avtryck av vad det tar ut av ändliga resurser och de utsläpp det bidrar med, samt en social komponent med mått på hälsa, utbildning och grundläggande livskvalitet. Särskilt viktig är att fördelningar mellan olika grupper av dessa komponenter ingår i index.

Man fick på 1500- och 1600-talen alltmer stabila kunskaper att det inte kunde vara så att solen cirkulerar runt jorden, och nu ser vi allt tydligare att mänsklighetens framtid inte kan byggas på ständig ökning av BNP. När ska vår tids maktelit tvingas inse det? När ska en kopernikansk revolution mot vår tids heliga sanning få genomslag så att vi kan vända på världen? Det börjar bli sent på jorden, men ännu har vi förhoppningsvis framtiden i våra händer.

Sven Larsson, ABF:s studiecirkel Omvända vär(l)den Örebro

(Debattinlägg publicerad i NA 13 nov 2013)